

LIKARÄTT

EN TIDNING FRÅN STORA LIKARÄTTSDAGEN

6

TEATER TEAMUS

HÄR ÄR ALLA VÄLKOMNA

4

I HUVUDET

PÅ EN NORMALSTÖRD

8

ALICE BAH KUHNKE

LIKARÄTT ERÖVRAS VARJE DAG

2

STORA LIKARÄTTSDAGEN

VÄLKOMMEN TILL MALMÖ ARENA 22 OKTOBER

”Likarätt för mig betyder att alla ska ges lika möjligheter och förutsättningar. För kommunen handlar det bl.a. att tillgängliggöra verksamheter och service och om att garantera ett likvärdigt bemötande. Trots rätten diskrimineras människor varje dag. Likarättsdagen är viktig, för att synliggöra problemen men också för att sprida lösningar och goda exempel”
Katrin Stjernfeldt Jammeh, kommunstyrelsens ordförande, Malmö kommun.

Ola Björgell, Docent, Lunds Universitet och Regionöverläkare AT/ST, Region Skåne. Initiativtagare till Stora Likarättsdagen, tillsammans med kollegorna Jonas Ålebring och Karin Andersson.

DU ÄR VARMT VÄLKOMMEN!

I HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSLAGEN framgår att målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Dessutom ska vården ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Likarätt är ett brett begrepp som handlar om att kunna se, förstå och lära sig att alla människor är lika mycket värda och har samma rättigheter.

TILLSAMMANS MED KOLLEGORNA Jonas Ålebring och Karin Andersson, samt med ett starkt stöd från Region Skåne och Malmö stad, utvecklade vi ”Stora Likarättsdagen”, där över ettusen deltagare fick en första grundläggande tvärprofessionell

utbildning förra året. Den 22/10 2015 kommer Stora Likarättsdagen utvidgas med ett nationellt deltagande och därefter ytterligare utvecklas under Männsliga Rättighetsdagarna 2016 i Malmö.

SOCIALSTYRELSEN och Diskrimineringsombudsmannen har rapporterat att vården är ojämlig gällande kön, ålder, funktionshinder, etnicitet, sexuell läggning och socioekonomiska faktorer. Ett bra bemötande har identifierats som en speciellt viktig faktor i att uppnå en mer jämlik vård.

VI VILL ATT ALLA SKA BEMÖTAS med stor respekt och på absolut lika villkor. Samtliga yrkesgrupper

är varmt välkomna till Stora Likarättsdagen. För läkare under specialiseringstjänstgöring blir det extra välkommet med denna utbildningsdag eftersom ett obligatoriskt område är att inhämta kunskap om just ”etik, mångfald & jämlikhet”, med diskrimineringslagen i fokus.

Väl mött på Stora Likarättsdagen

Ola Björgell
Regionöverläkare AT/ST, Region Skåne
Docent, Lunds Universitet

LIKARÄTT
EN TIDNING FRÅN STORA LIKARÄTTSDAGEN

Producerad av: Agenda Media AB
Projektledare: Putte Philipson **Redaktör:** Vera Celandner
Formgivning & Repro: Nona production **Tryck:** Pressgrannar
För information om bilagor i rikspress och digital publicering, ring
Putte Philipson, 076-166 71 50

AGENDA MEDIA

”Det är viktigt att arbeta för likarätt för att alla ska ha samma möjlighet att nå sin fulla potential utan att hållas tillbaka av fördomar och diskriminering. Sverige ska vara ett öppet och tolerant land och då måste vi tillsammans bekämpa fördomar och diskriminering.” **Maria Arnholm, riksdagsledamot och partisekreterare (FP), tidigare jämställdhetsminister.**

“REGION SKÅNE SKA GÅ FÖRE NÄR DET GÄLLER LIKARÄTT”

– Vi måste hitta sätt att arbeta och rekrytera som ger fler möjlighet att utvecklas och ta till vara sin potential. Hur väl vi lyckas med det är en avgörande indikator på hur jämlikt vårt samhälle är – och här ska vi som offentlig arbetsgivare vara med och visa vägen.

Märta Stenevi (MP) är sedan ett år regionråd, vice ordförande i regionstyrelsen och ordförande i personalnämnden i Region Skåne – och är därmed ytterst politiskt ansvarig för personal- och rekryteringsfrågor inom exempelvis sjukvården i Skåne. Ett stort ansvar – men också en unik möjlighet att driva på i frågor som rör jämlikhet och jämställdhet.

– Likarätsfrågorna är hjärtefrågor för mig, säger Märta Stenevi. Alla ska ha samma möjligheter på arbetsmarknaden och Region Skåne har som stor arbetsgivare och tung samhällsaktör ett särskilt ansvar att stå upp för likarätt.

SJUKVÅRD PÅ LIKA VILLKOR

– Ska vi kunna erbjuda sjukvård, kollektivtrafik och kultur på lika villkor måste vi ha en aktiv diskussion om likarätsfrågor på alla nivåer i verksamheten. Med ökad kunskap och medvetenhet ökar också möjligheten att förändra kränkande normer.

Region Skåne arbetar aktivt för att alla medarbetare och medborgare ska ha lika möjligheter och Stora Likarättsdagen är en viktig del i detta arbete.

– Stora Likarättsdagen är en utbildningsdag som både kan inspirera och göra oss mer medvetna om likarätsfrågor

på en intellektuell nivå. Ytterst handlar det om att vi ska reflektera över vårt agerande i olika sammanhang så att vi behandlar andra så som vi själva hade velat bli behandlade i samma situation. Det kan låta självklart, men är något vi måste arbeta aktivt med på alla nivåer i organisationen.

“DAGS ATT TA LEDARTRÖJAN”

Märta Stenevi har sin bakgrund i förlagsvärlden och i näringslivet har hon stött på många goda exempel på företag som aktivt driver på i likarätsfrågor.

– Men i en stor offentlig organisation som Region Skåne har vi möjlighet att göra skillnad på ett annat sätt genom den breda kontaktyta vi har, dels med våra 35 000 medarbetare, dels med alla som kommer i kontakt med vår verksamhet varje dag. Därför är det viktigt att vi tar på oss ledartröjan i frågor som rör likarätt.

SJÄLVKLART PERSPEKTIV

Det finns, framhåller Märta Stenevi, en enorm kraft i mångfalden om vi väljer att se den som en potential och anstränger oss för att hitta mekanismer för att släppa in alla på arbetsmarknaden på lika villkor.

– Men det räcker inte med att vi blir bra på att diskutera frågor som rör jämlikhet och jämställdhet, vi måste också leva som vi lär och se till att omsätta tankarna i praktisk handling. Det kräver ett ensträget och långsiktigt arbete i en stor organisation som Region Skåne. Målet måste vara att det blir lika självklart att anlägga ett likarättsperspektiv på verksamheten som exempelvis ett miljöperspektiv. ■ SVEN-E LINDBERG

DAVID MOLLER

– Region Skåne ska gå före i likarätsfrågor och Stora Likarättsdagen bidrar till att öka medvetenheten om jämställdhet och likarätt, säger Märta Stenevi (MP), regionråd och ordförande i Personalnämnden i Region Skåne.

Stora likarättsdagen

Malmö Arena 22 oktober, 2015

En tvärprofessionell utbildningsdag kring etik, mångfald och jämlikhet med fokus på diskrimineringslagen.

ST-Kurs för delmål a2 enligt SOSFS 2015:8.

- Teater Teamus – Ett härligt liv
- Pär Johansson – I huvudet på en normalstörd
- Claes Schmidt/Sara Lund – Från man till människa
- Utdelning av Stora Likarättspriset 2015
- Politisk debatt – Jämlik vård
- När regnbågen gränar, HBTQ och äldre ... med flera färgstarka föredrag

Foto: PerTrané

Foto: Linda Axelsson

INFO &
ANMÄLAN
www.likarätt.nu

Ett Region Skåne-arrangemang under ledning av Ola Björgell, Jonas Ålebring och Karin Andersson i samarbete med

Diskrimineringslagen

syftar till att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

VISSTE DU ATT

... det av diskrimineringslagen framgår att diskriminering är förbjuden i fråga om hälso- och sjukvård och annan medicinsk verksamhet, verksamhet inom socialtjänsten, och stöd i form av färdtjänst och riksfärdtjänst och bostadsanpassningsbidrag.

JOHANNA SYRÉN

Glada Hudik-teatern firar 20-årsjubileum och firar bland annat med ett gästspel på Stora Likarättsdagen. "Likarättsdagen är ett viktigt forum där människor möts, diskuterar och förstår varandra, säger Pär Johansson, ledare för Glada Hudik-teatern.

“STOLT ÖVER ATT SE ALLA SOM GÅR I VÅRA FOTSPÅR”

NÄR GLADA HUDIK-TEATERN STARTADE SOM DAGLIG VERKSAMHET FÖR PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING, VAR INITIATIVET UNIKT I SITT SLAG. NÄSTA ÅR FIRAR TEATERN SITT 20-ÅRSJUBILEUM, OCH IDAG HAR KOMMUNER ÖVER HELA LANDET STARTAT LIKANDE VERKSAMHETER.

Att gå från ord till handling är motot för Pär Johansson, grundare och ledare för Glada Hudik-teatern. I år liksom förra året föreläser han på Stora Likarättsdagen i Malmö.

– Jag är lika glad och stolt varje gång jag ser att kommuner startat verksamhet som ett svar på Glada Hudik-teatern, säger Pär Johansson. Men den största lyckan är att se våra skådespelares utveckling, hur de växer inte bara på teaterscenen utan som människor som har en legitim plats i samhället och är omtyckta.

VÅGA SATSA!

Receptet till framgång är, enligt Pär, enkelt; att våga satsa.

– Idag gör vi riskanalyser för allting, säger Pär Johansson. Tänk om vi gjort en riskanalys inför att vi startade Glada Hudik-teatern, då hade vi antagligen inte startat än idag.

Teatern har gjort stor succé med föreställningen "Elvis", långfilmen "Hur många lingon finns det i världen?" och skådespelare från teatern har medverkat i reklamfilmer, bland annat Mats Melin som under flera år spelat Jerry i ICA:s reklamfilmer. Teaterns senaste uppsättning

är en modern tolkning av "Trollkarlen från Oz", med musik specialskriven av Salem Al Fakir och Pontus de Wolfe.

LYFTS FRAM

– Det vi gör genom teatern är att lyfta fram en grupp som har varit segregerad, undandömd och inte tagen på allvar, säger Pär Johansson. När en av våra skådespelare gick bort la vi ut en hyllning till honom på Facebook och den nådde ut till 3,2 miljoner människor på ett dygn. Det är ett tydligt bevis på att Bosse fick vara en omtyckt människa, istället för en som samhället ser ner på och gömmer undan.

Parallellt arbetar Glada Hudik-teatern med skolor genom en fotoutställning som för elever i mellanstadiet.

– Föreställningen går ut på att motverka fördomar och för att lyckas med det måste börja från grunden, i skolan, säger Pär Johansson. Vi behöver en nolltolerans mot mobbing och verkligen jobba in det stenhårt från start.

VIKTIGT FORUM

Även medverkan vid forum som Stora Likarättsdagen är för Pär Johansson ett viktigt

steg i arbetet att skapa ett samhälle med minskade fördomar och ökad öppenhet.

– Jag blir orolig av att se all segregation och hur vi hamnar allt längre ifrån varandra. Den här dagen är viktig ur så många aspekter, speciellt som ett forum där människor möts och diskuterar och får förstå varandra. Det är viktigare än någonsin i dagens läge.

Pär Johansson håller sin föreläsning "I huvudet på en normalstörd" på Stora Likarättsdagen den 22 okt på Malmö Arena.

Om Glada Hudik-teatern

Glada Hudik-teatern är en kommunal verksamhet enligt LSS (lag om stöd och service) som består av en teatergrupp med utvecklingsstörda och normalstörda skådespelare. Målet med verksamheten är att alla ska få göra det man är bra på och att skapa en utvecklande och meningsfull verksamhet för personer med funktionsnedsättning och att förändra samhällets sätt att tänka, se och förhålla sig till utvecklingsstörda.

7

olika diskrimineringsgrunder anges i diskrimineringslagen. Det är olagligt att diskriminera på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

HALLÅ DÄR...

... CLAES SCHMIDT, INSPIRATÖR OCH ENTREPRENÖR SOM FÖRELÄSER PÅ STORA LIKARÄTTSDAGEN, DU BLEV KÄND SOM SARA LUND NÄR DU KOM UT SOM TRANSVESTIT. VEM ÄR DU?

Jag föreläser alltid som Sara, men jag är alltid Claes. Jag definierar mig inte efter vad jag har mellan benen, utan efter vad jag har mellan öronen, jag höjer nivån kan man säga. Jag är människa och jag klär mig ibland i mansuttryck och ibland i kvinnouttryck.

DIN FÖRELÄSNING HETER "FRÅN MAN TILL MÄNNISKA" – VAD FÅR DEN SOM LYSSNAR HÖRA?

Att mansrollen är en begränsning, precis som kvinnorollen är det. Vi pratar om jämställdhet som om det var en kvinnofråga, men det är lika viktigt att mannen blir jämställd. En människa kan vara precis hur som helst. Frågar någon mig om jag är man eller kvinna, så svarar jag att jag är människa.

Föreläsningen handlar inte om att jag är transperson, utan om varför du tycker att det är konstigt att jag är det. Och den handlar om varför du tänker som du gör och vem som har bestämt det. Vi programmeras hemma, i skolan, kyrkan, av vänner och jag programmerar när jag föreläser. Jag uppmuntrar åhöraren att tänka efter själv!

VARFÖR ÄR DET SÅ VIKTIGT ATT PRATA JÄMSTÄLLDHET?

När min hustru avslöjade mig som transperson när jag var 40 år, så frågade hon mig om jag är man eller kvinna. Jag svarade att jag inte visste och att jag hade ägnat många år åt att fundera på den frågan, men hon fick mig att inse att jag inte behövde välja. I vår kultur är man antingen eller, men det går att vara både och. Ibland det ena och andra gånger det andra.

Många män har problem, de utvecklas inte, de glider fram på en räkmacka i sin mansroll och tror att det räcker, och det mår hela samhället dåligt av.

Jag delar inte in människor i män och kvinnor, jag delar in i dem i entreprenörer och förvaltare och vi har alldeles för många förvaltare i samhället. De förstår inte att de människor som tagit sig in genom hela Europa är entreprenörer som vill hit för att jobba och förverkliga sig själva. Vi har massvis med läkare på flyktingförläggningar och redan idag har 22% av läkarna i Sverige annan etnicitet än svensk. Vi tror vi måste hjälpa dem som kommer hit, när det vi egentligen behöver göra är att låsa upp och låta dem sätta igång att arbeta.

DU ANVÄNDER HUMOR FÖR ATT PRATA OM ALLVARLIGA ÄMNEN. VARFÖR?

Humor är det mest seriösa som finns. Se på Hasse och Tage, de framförde samhällskritik som krogunderhållning och det är ett bra sätt att nå ut när folk börjar skratta åt sina egna fördomar. De är också ett sätt att lyfta att jämställdhet och mångfald inte är farligt, det är kul!

Alla känslor i en människa grundar sig i två grundkänslor, den ena är kärlek och den andra rädsla. Rädslan är människans farligaste fiende, den skapar diskriminering, hat och utanförskap. Drivkraften för kärlek är nyfikenhet. Var nyfiken och ta reda på saker istället för att tro på vad politiker och media säger, ta reda på vad det handlar om.

De flesta människor är programmerade i sitt tankesätt från 15-20 årsåldern men bilden från då stämmer inte alls idag. Vi måste sluta tänka att det var bättre förr, det var det inte, men det var enklare. Då satt sådana som jag hemma i garderoben. Idag är jag ute på gatorna och har du problem med att jag är transvestit, så är det ditt problem, inte mitt! ■ JOHANNA LINDBERG

Du ska kunna vara dig själv på jobbet

Likarätt i mötet med patient och kollega

Alla har rätt till en god arbetsmiljö med inflytande och delaktighet – inkluderande arbetsplatser där allas kunskap och kompetens tas tillvara och där ingen ska bli diskriminerad eller negativt särbehandlad.

Det är arbetsgivares, medarbetares och fackliga organisationers ansvar att arbeta för att minska upplevd diskriminering. Läkareförbundet arbetar mot diskriminering och för lika rättigheter och möjligheter för alla, i mötet med patienter och med kollegor.

Läs mer i Läkareförbundets handlingsplan mot diskriminering: lakarforbundet.se/diskriminering

ELISABETH OHLSON WALLIN

“Vi måste ständigt arbeta med frågan om att våra verksamheter ska stå för öppenhet och ett inkluderande. Bästa sättet är återkommande utbildningar som ger kunskap och förståelse men också riktiga möten.” **Carl Johan Sonesson (M) 2:e vice ordförande Regionstyrelsen, Region Skåne.**

VISSTE DU ATT

... skyldigheten att upprätta en jämställdhetsplan inte gäller arbetsgivare som vid det senaste kalenderårsskiftet sysselsatte färre än 25 arbetstagare. Däremot är det förstås fullt tillåtet att upprätta en sådan plan även för mindre företag...

Teater Teamus bjuder i talkshowen Härligt liv på en modern och fartfylld föreställning. Gästspelet vid Stora Likarättsdagen på Malmö Arena blir teatergruppens största framträdande hittills.

FARTFYLLD OCH FANTASIRIK TALKSHOW SOM SPRIDER GLÄDJE

ETT PROJEKT SOM SYN

HOS TEATER TEAMUS I MALMÖ PÅGÅR ETT INTENSIVT ARBETE INFÖR HÖSTENS FÖRESTÄLLNINGAR AV TALKSHOWEN "HÄRLIGT LIV". PEDAGOGEN OCH REGISSÖREN LOTTEN ROOS SPELAR PIANO OCH TEATERENSEMBLEN STÅR SAMLAD I EN RING OCH SJUNGER UPP INFÖR SIN STÖRSTA FÖRESTÄLLNING HITTILLS PÅ MALMÖ ARENA I OKTOBER.

Teater Teamus är en daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättning och består av arton skådespelare och tre handledare som arbetar tillsammans med teater, musik och dans.

Scenen i de egna lokalerna på Danska Vägen i Malmö rymmer en publik på 70 personer. Höstens föreställning på Malmö Arena i samband med Stora Likarättsdagen blir teatergruppens i särklass

största framträdande hittills med 1 200 personer i publiken.

– Det känns lite nervöst, säger Baou Toury, som varit med i Teater Teamus sedan 2009. Det kommer så mycket folk, och säkert tidningar och kanske tv också.

”Härligt Liv” är en modern och fartfylld talkshow med fantasifulla inslag. Mats Altreus spelar en reporter i föreställningen.

– Jag har varit på olika dagliga verksamheter och det här är den bästa jag har haft, säger Mats. Jag har trevliga kompisar här och vi pratar mycket och behöver inte sitta tysta som det kan vara på andra ställen. Vi tar pauser när vi vill och behöver.

Föreställningen är skapad utifrån skådespelarnas vilja och idéer.

– Jag gillar allt vi gör här, som att sjunga, spela och stå på scen, säger Liv Jaxell.

Vad är diskriminering? Diskriminering är, enligt lagen, när någon missgynnas eller kränks på grunder som rör kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Diskriminering kan vara direkt eller indirekt. Även bristande tillgänglighet, trakasserier, sexuella trakasserier och instruktioner att diskriminera är former av diskriminering.

Kan kräva ersättning Den som utsätter någon för diskriminering kan bli skyldig att betala diskrimineringsersättning till den som har blivit diskriminerad. Det gäller alla former av diskriminering. Diskrimineringsärenden avgörs i domstol.

GUGGE ZELANDER

SYNLIGGÖR INDIVIDERNA

REKORDSTORT INTRESSE

I idéprocessen inför föreställningen ville Liv Jaxell ha en stor roll, och Lotten Roos, regissör, byggde föreställningen kring Liv som programledare.

– I vanliga fall sätter vi upp en ny föreställning inför varje termin, men vi spelade tio föreställningar av "Härligt Liv" för fullsatt salong under våren, och intresset var så stort att vi bestämde oss för att fortsätta med den även i höst, säger Mikael Larsson, omsorgspedagog på Teater Teamus.

Teatern har funnits i åtta år och gör föreställningar för exempelvis skolklasser, på äldreboenden och för en öppen publik i de egna lokalerna.

– Jag tycker om att sjunga för äldre människor, säger Natalie Nilsson. Det händer inte så mycket för dem annars, de blir jätteglada när vi kommer!

Besöken av skolklasser är viktiga, och i samtalet med pedagogerna ser Lotten verksamheten med utomstående ögon.

– Många barn träffar aldrig någon med funktionshinder, det här är en insats för att synliggöra alla individer. Det är likabehandling för mig, säger Lotten Roos.

Teater Teamus har även tagit sig an allvarigare teman, som i dansföreställningen Sockertvång. Föreställningen utgår från Vipeholmsexperimenten, en medicinsk undersökning som utfördes på funktionshindrade patienter på

Vipeholms sjukhus i Lund åren 1945–1955 med syftet att testa hypotesen att socker framkallar karies.

SPELAS PÅ LIKARÄTTSDAGEN

– "Sockertvång" tar upp hur denna målgrupp har buntats ihop och blivit illa behandlade, säger Lotten Roos. Det är ett viktigt tema och det har gått upp för en del i teatergruppen att de kanske inte hade haft det lika bra som de har idag om de hade varit födda 30-40 år tidigare.

Höstens föreställning "Härligt Liv" spelas på Stora Likarättsdagen den 22 oktober och på MAF:s stora scen i Malmö den 28, 29 och 31 oktober samt den 1-4 november.

■ JOHANNA LINDBERG

En jämställdhetsplan

som beskriver jämställdhetsarbetet ska upprättas av arbetsgivaren vart tredje år. Planen ska innehålla en översikt över de åtgärder som behövs på arbetsplatsen samt en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som arbetsgivaren avser att påbörja eller genomföra under de kommande åren.

VISSTE DU ATT

... en jämställdhetsplan också ska innehålla en översiktlig redovisning av den handlingsplan för jämställda löner som arbetsgivaren ska göra?

ALICE BAH KUHNKE BRINNER FÖR LIKARÄTT MÅSTE ERÖVRAS VARJE DAG

Alice Bah Kuhnke brinner för likarätt och menar att detta är ett arbete som måste erövras varje dag. I sin roll som kultur- och demokratiminister i Sverige är hon med och gör skillnad inom området. En av de senaste framgångarna är arbetet med att införa en oberoende institution för mänskliga rättigheter i Sverige.

VAD BETYDER BEGREPPET LIKARÄTT FÖR DIG?

Att vara människa och ta ansvar för varandra.

VARFÖR BETYDER ARRANGEMANG SOM STORA LIKARÄTTSDAGEN?

Det är viktigt för att arbetet för lika rättigheter är något som vi erövrar varje dag. Tillsammans. För att kunna göra det måste vi utvecklas och lära av varandra. Det gör vi med sådana mötesplatser som Stora Likarättsdagen.

DU HAR ÄVEN TIDIGARE ARBETAT MYCKET MED LIKARÄTTSFRÅGOR – HUR HAR DU TAGIT DET ARBETET VIDARE SOM MINISTER?

Jag ser mitt arbete i regeringen som en naturlig fortsättning på allt det som jag har lärt mig i det civila samhället. Det kan handla om allt från flyktingars rättigheter till samiska barns rätt att få undervisning

på samiska. Det är precis det som gör arbetet med mänskliga rättigheter så intressant i regeringen, att det påverkar alla ministrarnas områden.

En väldigt viktig framgång är att vi just nu jobbar med att införa en oberoende institution för mänskliga rättigheter i Sverige, något som många olika organisationer har efterfrågat länge.

VILKA ÄR DE VIKTIGASTE LIKARÄTTSFRÅGORNA?

Viktigast är att försvara människovärdet i den historiska tid vi nu lever. Det är nu vi testar vårt eget samhälles kraft och mod för att stå upp för människors lika värde gestaltat i rätten till asyl. Jag är helt övertygad om att vi klarar det, men det kommer att kräva hårt arbete. Alternativet är att ge upp och då är vi inga människor.

■ JOSEFINE LINDBERG

Namn: Alice Alice Bah Kuhnke

Gör: Kultur- och demokratiminister (MP)

Bakgrund: Har bland annat varit ansvarig för Idéer för Livet på Skandia, generalsekreterare i Rättvisemärkt, CSR-chef på ÅF samt generaldirektör för Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

KRISTIAN POHL/REGERINGSKANSLIET

Alice Bah Kuhnke Kulturminister och Demokratiminister

MATS FORSKAR OM ÄLDRE OCH HBT – BEHÖVS MER KUNSKAP FÖR BÄTTRE VÅRD

Mats Christiansen är sjuksköterska och sexolog och forskar om att åldras som homosexuell. Under Stora Likarättsdagen föreläser han om hur åldrande HBTQ-personers bemöts i vården.

– Vi som vårdare behöver bli påmind i vårt dagliga arbete om frågor om allas lika rätt. Inte för att vi inte tycker att dessa kunskaper är oviktiga utanför att vi lätt faller in i gamla tankemönster och vanor. Vi behöver repetera kunskaper som hjärt- och lungräddning – och det gäller även frågor om bemötande och lika rätt, säger Mats Christiansen.

Mats fick själv upp ögonen för ämnet när han såg en utbildningsfilm i sitt jobb som sjuksköterska. Då insåg han att han aldrig riktigt uppmärksammat äldre, homosexuella personer i sitt yrke. Han frågade sig varför och insåg att han helt enkelt hade missat dessa personer och deras behov.

SVÅRT HANTERA SEXUALITET

Mats började då söka information, men upptäckte snart att informationen som fanns på området var begränsad. Detta ledde till att han så småningom bestämde sig för att skriva om ämnet.

– Jag tycker att sjukvården har svårt att hantera

Mats Christiansen

sexualitet överhuvudtaget, men det blir särskilt kännbart för de homosexuella, transsexuella och i synnerhet de äldre personerna. Detta är något jag vill ändra på, säger Mats Christiansen.

Han pekar på att det finns sjukdomar och problem som är mer vanligt

förekommande hos HBTQ-personer än andra. Sjukdomen HIV är ett exempel, men forskning visar att även kroniska sjukdomar och såväl fysiska som psykiska problem är vanligt förekommande.

– Det är en realitet att HIV finns redan idag på vårdhemmen och det väcker fördomar och rädsla hos vårdpersonalen. Men om frågorna om HBTQ-personer väcks och att medvetenheten ökar kan det leda till ett bättre mottagande och bättre vård – för alla.

Seminarier på Stora Likarättsdagen kommer att utgå från Mats vetenskapliga artikel När

regnbågen gränar: äldre och HBTQ men också från frågor som bland annat hur en äldre transpersons kropp bemöts eller inte bemöts och osynliggörandet av lesbiska kvinnor i vården.

STORA KUNSKAPSLUCKOR

– För äldre HBTQ-personer finns det specifika hälsoproblem och upplevelser som kan leda till ohälsa. Det finns även stora kunskapsluckor om denna grupp och dess behov av stöd och vård. Jag hoppas att vård- och rehabiliteringspersonal i framtiden kommer att agera med öppenhet och respekt för att kunna bistå och stödja vårdtagare och deras närstående. Dessa män och kvinnor har rätt att få vara sig själva även på ålderns höst.

■ JOSEFINE LINDBERG

Namn: Mats Christiansen

Gör: Arbetar som lärare på sjuksköterskeutbildningarna och genomgår sin forskarutbildning vid Karolinska Institutet, Stockholm.

Aktuell med: Med artikeln När Regnbågen gränar: äldre och HBTQ.

ÖKAD REFLEKTION SKAPAR JÄMLIK VÅRD

Jämlik vård är ingen kontroversiell fråga.

-Alla politiker står bakom arbetet. Men det råder olika uppfattningar om vilka de största problemen är, och hur vi ska ta oss an dem, säger Malena Lau, chef för Kunskapscentrum för Jämlik vård (KJV), Västra Götalandsregionen.

KJV, som är det enda kunskapscentrat i sitt slag i Sverige, efterfrågar en vidare syn på jämlikhet. Det räcker inte att fokusera på skillnader mellan landsting och sjukhus. Jämlikheten måste ses ur ett bredare perspektiv. Forskningen talar sitt tydliga språk; Socioekonomi, utbildningsgrad, kön, födelseort, psykisk ohälsa... Det finns många faktorer som har betydelse för vilken vård du får.

– Ljuset måste riktas på de invånare som inte tar sig till vårderna idag. Vilka är det som inte deltar i patientutbildningar? Som uteblir från sina mammografikallelser, eller som inte följer ordinerad behandling? Det kan handla om

Malena Lau

rent fysiska hinder, men även om barriärer som rör språk, förståelse och tillit, säger Malena.

Ingen tvivlar på att alla som arbetar i vården vill ge en god och jämlig vård. Ändå visar forskningen att detta mål långt ifrån alltid uppnås. Varför? KJV menar att vården måste arbeta mer med normmedvetenhet.

– De föreställningar vi har om olika människor vi möter påverkar de frågor vi ställer, vilka bilder och ord vi använder och vilka slutsatser vi drar. Det är först när du bli medveten om dina egna normer

och värderingar som en öppnare och jämligare kommunikation blir möjlig.

KJV har utvecklat flera verktyg för att normmedvetenhet ska kunna tillämpas i praktiken. Verktygen utgår från forskning och baseras på självreflektion, både i mötet med patienter och för att undvika stereotyper och ojämlikheter i text och bild.

Under de sju år som KJV har varit verksamt har en mängd förbättringsprojekt utförts. Ett exempel är satsningen på att få fler utlandsfödda kvinnor i

nordöstra Göteborg att ta cellprov. Här användes nya och annorlunda kommunikationskanaler framgångsrikt, som närradiostationer, lappar i tvättstugor och hos frisörsalonger, liksom muntlig information, där kvinnor skapade förtroende genom att på olika språk sprida budskapet i sina nätverk. Resultatet blev att täckningsgraden ökade från 57% till 67% på fyra år.

– För att uppnå jämlig vård krävs normmedvetenhet för att förstå, och kreativitet för att komma till rätta med problemen, konstaterar Malena sammanfattningsvis.

FAKTA

Kunskapscentrum för Jämlig Vård (KJV) har varit verksamt som en del av Västra Götalandsregionen sedan 2009.

KJV's 10 utvecklingsledare arbetar med verksamhetsutveckling, kunskapsspridning och forskning. Allt arbete utgår från ett tydligt patient- och invånarperspektiv.

Välkommen till Medicinska riksstämman 3-4 dec 2015 Stockholm Waterfront

LÄKARNAS MÖTESPLATS FÖR KUNSKAP & UTVECKLING ÖVER SPECIALITETSGRÄNSERNA

Det blir två fullmatade dagar på årets tema: Morgondagens vård och hälsa – utmaningar och möjligheter. Här finns inspirerande föreläsningar, kurser och debatter för läkare i alla stadier av yrkeslivet, från student till färdig specialist.

Anmäl dig nu!
Fritt inträde för
SLS medlemmar
fram till och med
15/11 2015!

Observera att medlemsavgiften
ska vara betald vid registreringen
till årets möte.

Etik & prioriteringar

Forskning & innovation

IT & eHälsa

Kunskapsutbyte & uppdateringar

Prevention & folkhälsa

Kurser för ST-läkare

Världsledande experter

Patientsäkerhet & kvalitet

Arrangör

Mediapartner

Partners

Lipus har granskat och godkänt denna kurs. Fullständig kursbeskrivning finns på www.lipus.se (Lipus-nr 20150127).

LÄKARNAS MÖTESPLATS FÖR KUNSKAP & UTVECKLING

80 programpunkter | Vidareutbildning & fortbildning över specialitetsgränserna | Branschutställning

PROGRAM & ANMÄLAN www.riksstamman.se Facebook /medicinskariksstamman Twitter #rix2015

Svenska Läkaresällskapet
MEDICINSKA
RIKSSTÄMMAN

”Det är viktigt att höja kompetensen om likarätt. Vi har en stor mångfald bland oss och vi behöver lära mer om likarätt så att vi bemöter alla medarbetare och patienter på ett bra sätt. Stora Likarättsdagen är ett sätt att nå ut med kunskaper och lyfta vårt värdegrundsarbete.”
Ann-Sofi Bennheden, HR-direktör, Region Skåne.

Nästa år kommer Stora Likarättsdagen vara en del i Mänskliga Rättighetsdagarna (MR-dagarna). Då finns chans till både grundläggande utbildning och fortbildning för alla yrkesgrupper. Du kan läsa mer på mrdagarna.nu. Sätt ett kryss i kalendern och kom till Malmö den 16-19 november 2016!

HALLÅ DÄR...

... NILS KARLSSON (MP), KOMMUNALRÅD I MALMÖ MED ANSVAR FÖR FRÅGOR SOM RÖR DEMOKRATI, JÄMSTÄLLDHET OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER. HUR ARBETAR NI MED LIKARÄTTSPRÅG?

Vi arbetar med jämställdhet i alla frågor. Alla beslut ska vägas ur jämställdhetsperspektiv innan de fattas och vi är förhållandevis bra på jämställdhet i Malmö. Med förhållandevis menar jag att vi har kommit långt och att vi prisats för vårt arbete, inte att vi lyckats upprätta ett jämställt paradiset av konsekvent likabehandling av alla hela tiden. Vi har väldigt långt kvar, precis som resten av världen, och har inga planer på att luta oss tillbaka och vara nöjda.

VAD BETYDER ETT ARRANGEMANG SOM STORA LIKARÄTTSDAGEN?

Alla vi som på olika sätt arbetar i och för det offentliga behöver hela tiden påminnas om hur viktigt och svårt det är med likarätt. Det finns ingen som inte i någon del styrs av fördomar men genom att vi blir medvetna om det kan vi förhindra att det påverkar vårt arbete.

MALMÖ STAD/ATELJÉ BRORSON

Nils Karlsson

VILKA FRÅGOR TYCKER DU ÄR SÄRSKILT VIKTIGA NÄR DET GÄLLER LIKARÄTT?

Mina hjärtefrågor är barns rättigheter och då inte minst rätten till inflytande och tillgång till demokrati och den diskriminering som förekommer mot personer som fungerar annorlunda än de flesta andra fysiskt eller mentalt. Jag är övertygad om att det är samhället som skapar många funktionshinder genom att i allt för stor utsträckning vara alltför oflexibelt anpassat efter en tänkt norm.

VAD SER DU MEST FRAM EMOT UNDER LIKARÄTTSDAGEN?

Jag ser mycket fram emot att höra Lea Gleitman. Med tanke på de stämningar vi ser i Europa är hennes berättelse mer aktuell än den borde vara.

MOTLEYE / FLICKR / CREATIVE COMMONS

LEA GLEITMAN FORTSÄTTER VITNA OM FÖRINTELSEN

VIKTIGARE ÄN NÅGONSIN ATT INTE GLÖMMA

LEA GLEITMAN VAR EN AV FÅ I SIN STORA SLÄKT SOM ÖVERLEVDE FÖRINTELSEN. 90 ÅR GAMMAL FORTSÄTTER HON ATT RESA SVERIGE RUNT FÖR ATT BERÄTTA OM SINA UPPLEVELSER. DEN 22 OKTOBER FÖRELÄSER HON PÅ STORA LIKARÄTTSDAGEN.

Lea Gleitman fortsätter vittna om förintelsen. Viktigare än någonsin att inte glömma. Lea Gleitman var en av få i sin stora släkt som överlevde förintelsen. 90 år gammal fortsätter hon att resa Sverige runt för att berätta om sina upplevelser. Den 22 oktober föreläser hon på Stora Likarättsdagen.

Lea Gleitman föddes i Polen 1924 i Oswiecim, staden som tyskarna senare skulle döpa om till Auschwitz. När hon kom till Sverige hade hon överlevt flera år i ghetton i Polen, ett tvångsarbetsläger i dåvarande Östtyskland, dödsmarschen 1945 och till sist koncentrationslägret Bergen Belsen.

Redan i början av kriget skildes hon från sin mamma, pappa och flera syskon, och hon fick aldrig mer se dem i livet.

– Jag var bara 15 år gammal när kriget började. Av hela släkten med ungefär 70 personer var det bara jag, min syster Miriam och min kusin Rachel samt en farbror och morbror som överlevde. Alla de andra mördades: mina föräldrar, syskon, kusiner och mor- och farföräldrar.

VÄNLIGT OCH VÄLKOMNANDE

Det Sverige som mötte henne 1946 var vänligt och välkomnande.

– Vi behandlades som människor, säger Lea Gleitman. Vi kom från ett ställe där vi inte räknades som människor, där vi judar var den underlägsna rasen och skulle utplånas.

Lea Gleitman stannade i Malmö, där hon fick arbete på Malmö Strumpfabrik, och där hon så småningom träffade sin man. Han hade också överlevt förintelsen och kom från samma stad i Polen som Lea. Tillsammans fick de två barn.

Men idag upplever Lea Gleitman en förändring i samhället.

– Det är tyvärr annorlunda idag. Antisemitismen har vaknat igen, säger hon. Det känns inte bra att vara jude nu.

UTE I SKOLOR OCH FÖRENINGAR

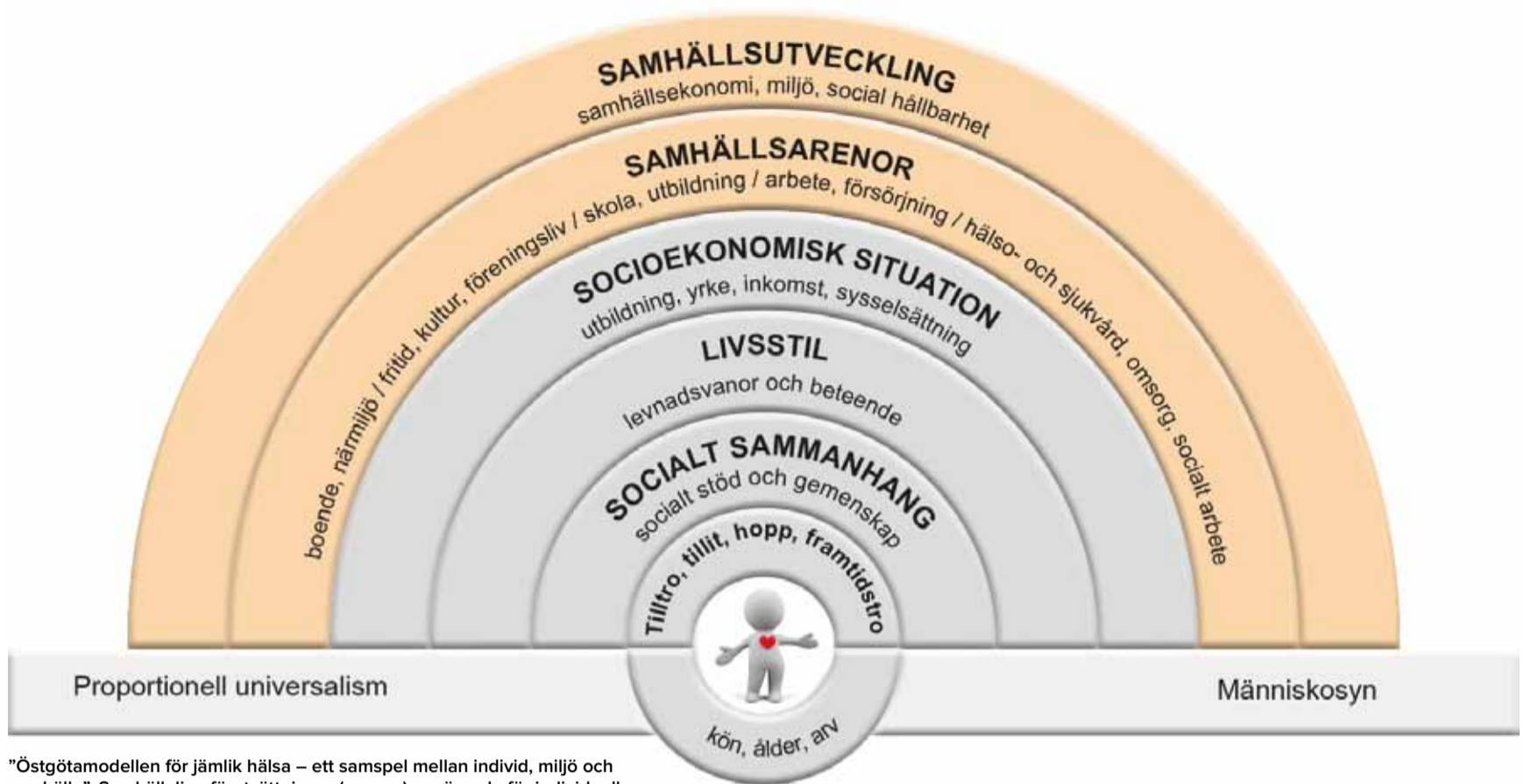
Lea Gleitman var med och startade organisationen Förintelsens Ögonvittnen 1991 och har sedan dess rest land och rike runt och föreläst främst i skolor. Och det händer fortfarande att rösten stockar sig när hon berättar sin historia.

– Det sägs att tiden läker alla sår, men jag tror inte det stämmer. Det är fortfarande jobbigt att tala om det som hänt, men vi måste göra det så länge vi orkar och kan. Det får aldrig hända igen. ■ JOHANNA LINDBERG

GUGGE ZELANDER

Lea Gleitman är 90 år, men arbetar enträget vidare för att vittna om förintelsen.

”Östgötamodellen för jämlik hälsa – ett samspel mellan individ, miljö och samhälle”. Samhälleliga förutsättningar (orange) avgörande för individuella (grå) bestämningsfaktorer för hälsa. Framtagen av Jolanda van Vliet och Margareta Kristenson 2014, baserad på Dahlgren och Whitehead 1991.

ÖSTGÖTAMODELLEN SÄTTER MÄNNISKAN I ETT SAMMANHANG

– Människors hälsa beror på ett samspel mellan individ och samhället. Det är därför oerhört viktigt att se varje individ i sitt sammanhang. Det gäller överallt - i skolan såväl som på arbetsplatsen, i hälso- och sjukvård, men även i bostadsområdet eller på fritiden.

Orden kommer från Jolanda van Vliet. I sitt arbete som folkhälsochef har hon stor nytta av den Östgötamodell som nyligen tagits fram för att skapa förutsättningar för en mer jämlik hälsa.

Ett bra bemötande är vägen till jämlik hälsa och vård, liksom till bättre livskvalitet, menar Jolanda van Vliet, folkhälsochef Region Östergötland. Det handlar om att lyssna på människor:

– Man måste se möjligheterna hos varje person utifrån dennes förutsättningar, och hjälpa individen att tro på sin egen förmåga. En människa som blir bemött på ett sådant sätt känner sig trygg. Det skapar tillit - både till andra människor och till våra välfärdssystem, som hälso- och sjukvården. Vi vet att tilltro till den egna förmågan, tillit till andra och hoppfullhet är viktiga friskfaktorer. Det gäller både för den psykiska och fysiska hälsan, till exempel för att förebygga sjukdomar och för att medicinska behandlingar ska ha bättre effekt.

Jolanda har under ett par år deltagit i Östgötakommissionen för folkhälsa. Kommissionen har, på uppdrag av politikerna, haft i uppgift att belysa hälsoläget i länet utifrån ett tvärsektorriellt kunskaps- och erfarenhetsperspektiv, samt lämna rekommendationer hur man kan skapa förutsättningar i samhället för mer jämlik hälsa. Slutrapporten, med såväl övergripande som mer specifika rekommendationer, är nu klar. Rapporten och dess rekommendationer sammanfattas i en pedagogisk illustration, modellen

Jolanda van Vliet, folkhälsochef Region Östergötland.

”Östgötamodellen för jämlik hälsa – ett samspel mellan individ, miljö och samhälle”.

– En rapport hamnar lätt på en hylla. Vi använder modellen som en utgångspunkt för en diskussion om samspelet och ansvarsfördelningen mellan samhälle, miljö och individ, allt för att skapa jämlika förutsättningar för hälsa. Samhället kan påverka tilltro, tillit, hopp och framtidstro och därmed individens hälsa. Individens hälsa påverkar i sin tur samhällsutvecklingen. Om du till exempel

mår bra kan du arbeta; du kan försörja dig själv och din familj, men också bidra till ideellt arbete, säger Jolanda.

Hon använder modellen som ett verktyg för att implementera rapporten och rekommendationerna. Aktörerna känner igen sig och kan se var de befinner sig i illustrationen.

– Därifrån kan de ta sig vidare in i rapporten, och läsa om de delar som är mest relevanta för dem själva. Vi har fått en väldigt bra respons på modellen, det är ett verktyg som verkligen gör skillnad.

Själva basen i modellen, med orden ”Proportionell universalism” och ”Människosyn”, är grundbultar för att hamna rätt i tankegångarna. Att utgå ifrån människors hela livssituation, alla människors lika värde, och de skillnader i hälsa som finns idag mellan olika sociala klasser, kräver ett nytt angreppssätt. Samhällsinsatser måste fördelas i förhållande till de behov som finns.

– BVC-verksamheten är ett bra exempel. Alla barn bjuds in till besök på BVC, men vid behov erbjuder BVC-personalen ett extra - eller ett längre - besök, eller så kan andra lämpliga resurser kopplas in, säger Jolanda.

Att alla aktörer i samhället bär ett stort ansvar för hälsan betyder dock inte att individen står utan eget ansvar.

– Det är förstås en balans hela tiden. Samhället har ansvar för att skapa likvärdiga förutsättningar för alla att kunna ta ansvar för sin egen hälsa. Vi måste därför lyfta frågorna ur sina stuprör och se människan i sitt sammanhang.

”VI VILL ATT FLER UPPTÄCKER VÅR DIGITALA GULDGRUVA”

Appen Legimus är MTM:s egen app för talboks- och taltidningsläsning. Legimus fungerar för både talböcker och talböcker med text.

Det digitala biblioteket legimus.se är en succé. Men nu vill Roland Esaiasson, generaldirektör på Myndigheten för tillgängliga medier, MTM, att ännu fler hittar till det digitala biblioteket och tar del av alla andra tjänster som myndigheten erbjuder.

– Vi har i dag 82 000 användare som kan välja mellan 110 000 digitala talböcker och ett stort antal taltidningar. Vi har jobbat väldigt mycket med att tillgängliggöra olika medier, utifrån vars och ens förutsättningar, oavsett läsförmåga eller funktionsnedsättning - men nu vill att ännu fler ska upptäcka våra tjänster.

– Vi får otroligt mycket återkoppling från föräldrar och lärare som berättar att barn och ungdomar plötsligt upptäcker en ny värld i litteraturen. Det är vår ambition att fler ska få uppleva det, säger Roland Esaiasson.

Han bläddrar i sin mobil och visar hur det går till att logga in på biblioteket legimus.se och ladda ner en talbok. Hur enkelt som helst, bara ett par musklick och vips har man en tidning eller talbok i mobilen eller i läsplattan.

– Läsning och informations- och kunskapsinhämtning är i grunden en demokratifråga. Det betyder att vi har fått uppdraget att tillhandahålla medier och information av olika slag, som lättläst litteratur, talböcker, punktskrift, teckenspråkig litteratur, taltidningar och tillgänglig kurslitteratur. Det är en rättighet att ta del av det utbudet via olika mediala plattformar, säger Roland Esaiasson.

Det har alltid varit MTM:s ledstjärna att ständigt ha en dialog med användarna om vad de behöver; enkla verktyg för att kunna ta del av medierna. Men MTM har inte bara en viktig roll i det tekniska utvecklingsarbetet av tillgängliga medier. I uppdraget ingår också att undersöka vilka behov det finns. Som att bredda utbudet, öka mångfalden och nå ännu fler grupper av användare.

Roland Esaiasson

En annan del av uppdraget är lägga en stabil kunskapsgrund för att utveckla verksamheten. Därför har MTM sedan årsskiftet i uppdrag att vara ett nationellt kunskapscentrum för tillgängliga medier.

– Vi har inrättat ett vetenskapligt råd som kommer att utgöra en viktig grund i myndighetens arbete att fördjupa vår kunskap om hur alla kan få tillgång till litteratur, nyheter och samhällsinformation, oavsett läsförmåga eller funktionsnedsättning. Rådet ska ha en rådgivande funktion och ska bevaka och sprida relevant forskning om tillgängliga medier samt deras målgrupper. I rådet finns en god sammansättning av discipliner och kompetenser, och framförallt personer som är djupt engagerade i våra frågor, säger Roland Esaiasson.

Även han själv är djupt engagerad i frågor om hur litteraturen ska nå ut till barn och ungdomar i ett tidigt skede i skolorna. Läsandet måste bli en normalitet, slår han fast och tillägger att behovet av lättlästa böcker bara fortsätter att växa.

– Omkring 13 procent av Sveriges vuxna behöver läsa lätta texter och orsakerna är många: från tillfällig utbrändhet till demens. I dag når vi också många nyanlända svenskar och unga med sämre läsförmåga. Vi ska fortsätta med att försöka nå ut till alla som behöver litteratur och tidningar på medier i tillgängligt format.

MTM finansieras av Kulturdepartementet och Utbildningsdepartementet och Roland Esaiasson får signaler från både departement och regering att de är nöjda med verksamheten.

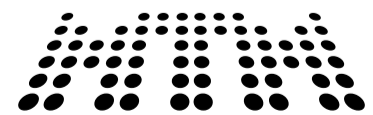
–Vi känner att vi är otroligt uppskattade av vår uppdragsgivare; att vi levererar och gör att bra jobb,

men vi vill göra ännu mer. Till exempel finns det ett stort behov av att ta fram litteratur på teckenspråk för personer med hörselnedsättning. Där är ett behov som vi gärna uppfyller om vi får resurser, för det ingår även i vårt uppdrag när det gäller att tillhandahålla litteratur, utifrån vars och ens förutsättningar.

Det här är Myndigheten för tillgängliga medier, MTM.

Verksamhet består bland annat av produktion och distribution av talböcker, punktskriftsböcker och taltidningar samt lättläst litteratur. MTM är de svenska bibliotekens lånecentral där det digitala biblioteket legimus.se är navet i verksamheten. En stor och viktig del utgörs av forskning och utveckling kring ny teknik för produktion och läsning. Ett särskilt uppdrag är att ge studerande på högskola tillgång till tillgänglig kurslitteratur. Myndigheten har från och med 1 januari 2015 också till uppgift att tillgängliggöra, ge ut och distribuera lättläst litteratur i den utsträckning behoven inte tillgodoses på den kommersiella marknaden.

Besök gärna www.legimus.se för att ta del av det stora utbudet av litteratur och tidningar.

MYNDIGHETEN FÖR
TILLGÄNGLIGA MEDIER